

Eva, Eva!

volně inspirováno Gazdinou Robou

V uvádění „klasických“ českých her je problém, že se k nim nedá opatřit nový český překlad v současném jazyce stejně jako u cizojazyčných her. Navíc je stále zachována hloupá a nepřekonatelná pietnost a úcta ke „klasickým“ textům. Inscenátorům pak zbývají dvě možnosti: buď inscenovat text jako ve skanzenu, tedy jen s minimem změn a posunů, a nebo zaktualizovat vše, co se dá. První možnost nekomunikuje s aktuálním časem, druhá většinou dopadne špatně, jelikož se inscenátoři drží textu zuby nehty a jen mění reálie (příklad: *Furianti* 2008). Studenti z Jamu si vybrali třetí možnost – adaptovat text do současnosti bez jakéhokoliv omezení. (Aby se nezvedla vlna nevole u starých zarputilců, zamaskovali svou adaptaci podtitulem „*volně inspirováno hrou Gabriely Preisové Gazdina roba*“.)

Uběhlo už 119 let od premiéry *Gazdiny roby* v Národním divadle. Za tu dobu se změnil jazyk, zvyky, prostředí atd. Jen lidské příběhy se opakují stále znovu. A tak téma zůstává stále živé. Z Mánka se stal podnikatel, kterému Maryška každý večer při sledování televize maže chleba s Ramou a nějakou tou uzeninou. Místo lidovek se poslouchá komerční popík ala Helena Vondráčková či Abba. Místo vaření a pečení se griluje. Všechny tyto věci by v aktualizacích nebyly nic nového. Nové je přemýšlení nad osudem Evy, ostatních postav a osob ze současnosti, které se v inscenaci odrážejí.

Mánek (Ondřej Jiráček) je, jak jsme již řekli, podnikatel, který není schopný se vymanit z okovů dominantní matky, a kterého ovládají víc peníze a matka než vztah či pudy. Samko (Jan Jakubec) je zase ušlápnutý puntičkář, toužící po teplu domova, teplé večeři a hrátkách na vodníka (odkaz na Erbenovu Kytici – potažmo na utopení Evy u Preisové). Maryška (Michaela Červinková) je zase loutka, která se chce celý život starat o muže a děti, a která si nechá všechno líbit a všechno svému mužičkovi odpustí. U Evy (Julie Goetzová) jde nejprve o sňatek z trucu. Z toho ji rychle vyléčí soužití se Samkem. Stále ji to táhne za Mánekem. Až s ním uteče do Rakouska, s bláhovou vírou, že se Mánek rozvede a vezme si ji. Eva si chce žít na vysoké noze, chce se nechat obsluhovat a chce si užívat. Nechce být zavřená doma a chystat svému muži večeři. Eva vědomě riskuje, že ji Mánek opustí, ale také věří v happyend v podobě velkolepé svatby, kde se bude podávat pečený vůl. Mimochodem výborná paralela. Ve stejné době, kdy se Eva Mánkovým hostům chlubí s tímto obdivuhodným pokrmem na svatební hostinu, se Mánek rozhoduje jestli se má vzdát Evy nebo svých peněz a životního stylu a jako ten korunovaný vůl se otáčí a peče ve vlastní šťávě, pěkně přihříváný vlastní matkou.

Inscenace je pojatá jako scénický komix, jsou to tedy rychle se střídající krátké scény soustředící se na jádro věci. To má své výhody, ale i nevýhody. Rychlé střihy a střídání různých scén, hudebních vložek a jiných věcí jistě napomáhá snaze inscenátorů, aby inscenace dostala seriálový ráz. Ano, postavy v této inscenaci by se daly chápat jako postavičky z nějaké seriálu. Tvůrkyně Evy, Evy samy v programu píší „*Mediální vesnice na počátku jednadvacátého století. Jedna žena mezi dvěma muži, mezi dvěma cestami. Mystérium špatného rozhodnutí....Matka ze seriálu Dallas*.“ Klasický trojúhelník, klasická klišovitá matka atd. Tím nechci říct, že by inscenace byla klišovitá. Jen se v ní používají zjednodušené a okoukané typy. A to je asi ta nevýhoda této konstrukce. Chybí hloubka, všechno je jen povrchní (paradoxně povrchní, jako společnost, o které inscenace pojednává).

Ještě bych se rád vrátil k tomu trojúhelníku - „jedna žena mezi dvěma muži“. U Preisové je tento pohled možná silnější. U Evy, Evy je především o Evu samotnou nebo o cesty Evy a Mánka. Eva není mezi dvěma muži. Jí šlo vždycky o Mánka. Samko je jen vedlejší omyl, o kterém ani není třeba mluvit. Drama je hlavně v rozhodování Evy a Mánka.

Není to ani „mystérium špatného rozhodnutí“. Pro Evu byla sice svatba se Samkem opravdu špatné rozhodnutí, ale to je asi tak vše. Kdyby k této svatbě nedošlo, tak by se nic nestalo. Eva by stále toužila po Mánkovi a asi by sním utekla stejně. Špatným rozhodnutím bylo asi to, že Eva utekla s Mánkem do Rakouska. Jenže bylo to „špatné rozhodnutí“? V jistém ohledu ano – tedy v tom pro Evu fatálním, že se nakonec Mánek vrátí k Maryšce. Ale bylo to její rozhodnutí, které si dobře rozmyslela a šla za svým srdcem. Navíc v dnešní době by nemělo Mánkovo odmítnutí tak fatální důsledky jako v době konce 19. století. Inscenátorky navíc odstranily motiv s dítětem, což bylo také oslabující.

Na rychlé střídání obrazů a ostré stříhy doplatila představitelka hlavní role Julie Goetzová. Nemohla se do své role položit, jak by to bylo třeba. Než se dobrala k nějakému prožití, přišel stříh a film (komix) pokračoval dál. Bohužel ani v pro Evu tragickém závěru nedošlo k žádnému většímu vnitřnímu pnutí. Což mi shodilo celou inscenaci. Všechny prožitky byly až příliš moc povrchní. Nemyslím si, že by na tuto roli ještě neměla. Jistě, je to mladá holka, která nemá ještě tolik osobních zkušeností. Ale také není tak mladá a nezkušená, aby takovou postavu jakou je Eva nedokázala zahrát. Proto dávám hlavní vinu struktuře inscenace. Ostatní postavy byly pojaty ve stylu typově stylizovaných loutek. Mezi kterými svou loutkovitostí vynikala Michaela Červinková se svou až porcelánovou Maryškou. Matka připomínala spíše než postavu z Dallasu, jinou postavu ze seriálů doby Dallasu a to Alexis z Dynastie.

Ještě jednou věcí byla tato inscenace zajímavá. A to pohledem do dvou nešťastných manželství postavených vedle sebe. Ročně se v České republice rozvádí velké procento manželských párů. A studenti Jamu udělali Gazdinu robu mimo jiné i jako jakousi sondu do špatně fungujících manželství. Scéna je rozdělena na dva byty. Nalevo je luxusnější byt Mánka, jeho ženy Maryšky a jeho Matky, napravo je chudší byt Evy a Samka, o které se stará Zuzka. Oba byty spojuje velká obyčejná (nábytková) stěna. Děj se střídá na obou stranách (bytech)-Proto matka nemá problém lehce přejít mezi oběma byty na návštěvu k Samkovi a zase zpět. Občas probíhá děj i paralelně v obou bytech.

Stejně jako staví dvě nepovedená manželství vedle sebe, staví proti sobě i pohledy hlavních hrdinů. Nejprve je to scéna ve stylu televizní seznamky, kde zparodovaná televizní moderátorka (Martina Krátká), která se zjevuje jako čertík z krabičky v průběhu celé inscenace, (v případě Evy, Evy spíše jako čertík ze skříně) zpovídá Mánka i Samka otázkami, co by mohli své budoucí ženě nabídnout. Podruhé to jsou zase pohledy Evy a Maryšky – žena, která žije s ženatým mužem proti ženě, které manžel utekl.

Studenti Jamu vytvořili velmi zajímavou inscenaci a to jak z pohledu na téma(témata) tak i strukturou. Důležitá je také mnohvrstevnatost a množství pohledů. Adaptace odráží pohled autorek na současnou společnost v její povrchní podobě. Víím, co chtěly inscenátorky svou inscenací divákovi sdělit. Můj pohled je trochu jiný. Ale ono asi také jde o každého člověka, jaký má pohled na svět a jakýma očima na něj pohlíží. Každopádně by režisérka Janka Schmidtová a dramaturgyně Anna Saavedra neměly tolik sledovat Ordinaci v růžové zahradě a jiné podobné seriály.